

Obeta svätej omše a život katolíckej rodiny, 4. časť

Michal Semín

17. marca 2021 ✚ Cirkev ✚ Liturgia

pokračovanie III. časti

Obetnému charakteru tradičného omšového obradu by mal zodpovedať aj základný životný postoj kresťana. Moderná mentalita, oddeľujúca práva od povinností, je naopak antitézou poňatia života ako služby Bohu a blížnemu: „Syn človeka neprišiel, aby sa dal obsluhovať, ale slúžiť druhým.“ A pretože, či sa nám to páči alebo nie, medzi našich blížnych patria aj členovia našej rodiny, pýtajme sa, ako sa odlišné poňatie omšovej bohoslužby v tradičnom a novom ríte premieňa do poňatia života katolíckej rodiny.

V posledných desaťročiach relatívnej materiálnej hojnosti, pri absencii vojen, biedy či iných veľkých pozemských strastí, sme si zvykli na pravidelné zahraničné rekreácie, častú obmenu vozového parku a zaobstarávaní si posledných výstrelkov štvrtej priemyselnej revolúcie. To všetko má často prednosť pred zatažením rodinného rozpočtu ďalším potomkom. A tak prichádza na rad antikoncepcia. Tabletky, ktorú vynášiel a uviedol na trh koncom 50. rokov praktizujúci katolík John Rock. Lekár, ktorý sa síce dlhodobo venoval liečbe neplodnosti, zároveň bol však presvedčený o správnosti regulácie počatia. Samotné presvedčenie by však antikoncepciu (dnes, z dôvodu neskorších chemických úprav, skôr abortívnu) pilulku nestvorilo, musel prísť tučný grant. A ktože bol ten šľachetný darca? Bolo ich pochopiteľne viac, väčšina z nich však mala väzbu na rod Rockefellerovcov, monopolizujúci vznikajúci chemicko-farmaceutický priemysel v USA.

Orálna antikoncepcia sa stala symbolom sexuálnej revolúcie a autonómie oslobodených žien. Presne v čase, keď sa v Cirkvi mohutne šírili myšlienky na radikálne zmeny, vrátane tých liturgických. Hoci to pri povrchnej obhliadke terénu nie je zrejmé, útok na obetnú podstatu svätej omše, stelesnený novou liturgiou a užívaním antikoncepcných tabletiiek „reformne“ naladenými pármami sú z toho istého myšlienkového cesta. Zmysel pre obetu je cudzí tak stúpencom sprostestantizovanej liturgie, ako aj „plánovaného rodičovstva“.

Hoci Pavol VI. v roku 1968 svojou encyklikou *Humanae vitae* potvrdil stále katolícke učenie o morálnej nezákonnosti bránenia počatiu, odborná komisia, ktorú za poradným účelom zostavil, mala väčšinovo opačný názor. Zasvätený pohľad do tejto problematiky ponúka známy cirkevný historik Profesor Roberto de Mattei v rozhovore pre portál LifeSiteNews:

„História encykliky Humanae vitae je zložitá a vyvolala veľké znepokojenie. Na začiatku tohto príbehu je odmietnutie prípravnej schémy o rodine a manželstve, ktorú vypracovala prípravná komisia II. vatikánskeho koncilu. Hlavným architektom tohto bodu obratu bol kardinál Leo Joseph Suenens, bruselský arcibiskup, ktorý mal veľký vplyv na konštitúciu Gaudium et spes a ovládal ad hoc komisiu na kontrolu pôrodnosti, ktorú zriadil Ján XXIII. a rozšíril Pavol VI. V roku 1966 táto komisia vydala text, v ktorom sa väčšina expertov vyjadrila v prospech antikoncepcie.

Ako potvrdzujú nové dokumenty, ktoré zverejnil Mons. Gilfredo Marengo, nasledujúce dva roky boli kontroverzné a zmätené. Na väčšinový názor uverejnený v roku 1967 v liste National Catholic Reporter reagoval menšinový názor, ktorý užívaniu antikoncepčných metód oponoval. Pavol VI. potom menoval novú študijnú skupinu vedenú jeho teológom Mons. Colombom. Po mnohých diskusiách sa dospelo k dokumentu De nascendi prelis. Potom však došlo k ďalšiemu nečakanému obratu, keď francúzski prekladatelia vyjadrili k tomuto dokumentu silné výhrady.

Pavol VI. vykonal ďalšie zmeny a 25. júla 1968 bola promulgovaná (verejne vyhlásená) encyklika Humanae vitae. Rozdiel medzi oboma dokumentmi bol v tom, že prvý bol viac „vieroučný“, zatiaľ čo druhý mal viac „pastoračnú“ povahu. Podľa Mons. Marenga chceli zabrániť tomu, aby bolo úsilie o vieroučnú jasnosť vykladané ako necitlivá rigidita. Tradičné náuka Cirkvi bola potvrdená, ale učenie o cieľoch manželstva nebolo vyjadrené dostatočne jasne.“

Čo myslí profesor de Mattei tvrdením, že „učenie o cieľoch manželstva nebolo vyjadrené dostatočne jasne“? Manželstvo je tradične definované ako hierarchické spoločenstvo zriadené za účelom plodenia a výchovy potomstva. Zameranie na potomstvo je prvé a najvyššie dobro manželstva, ktorému sú podriadené ostatné dobré a v nich obsiahnuté ciele *bonum fidei* (vernosť, nerozlučiteľnosť) a *bonum sacramento* (sviatosť, jednota). V kánone 1013, § 1 z roku 1917 stojí:

„Prvotný cieľ (účel) manželstva je plodiť a vychovávať potomstvo, podružný vzájomná pomoc a prostriedok na ukojenie žiadostivosti.“

Ciele manželstva sú tu hierarchicky usporiadané, aby bolo zrejmé, aký je medzi nimi vzťah. Niektorí teológovia, ovplyvnení filozofiou personalizmu, už dávno pred koncilom navrhovali, aby ciele manželstva neboli vnímané hierarchicky, ale súradne. Tvrdili, že podriadenosť lásky medzi manželmi plodeniu a výchove detí degraduje dôstojnosť ich vzťahu. Môže však manželstvo, prípadne akékoľvek spoločenstvo, mať viac hlavných účelov? Nehrozí potom, že sa z manželstva stane niečo na spôsob dvojhlavej sane? (saň – obluda) Tradičné tomistické učenie nijako neznižuje hodnotu manželskej lásky, len ju stavia do služby spoločnej výchove detí. Špecifické prejavy manželskej lásky, vrátane emočných a telesných zážitkov, pri ktorých hrozí, že sa stanú samoučelné, tak získavajú rozmer otvorenosti k prijatiu nového ľudského života, a teda ochoty prinášať s tým súvisiace obete.

S II. vatikánskym koncilom však prichádza zlom, keď v dokumente *Gaudium et spes* nachádzame formulácie, presadzované personalistami. Manželstvo už nie je primárne zainteresované ako spoločenstvo za účelom plodenia a výchovy detí, ale ako „spoločenstvo života a lásky“. Nové poňatie, kladúce plodenie s výchovou detí a manželskú lásku na rovnakú úroveň, tak otvorí cestu k tomu, čomu sa začne hovoriť „zodpovedné rodičovstvo“, pričom predchádzajúci pohľad začne byť karikovaný ako výraz slepej dôvery v Božiu Prozreteľnosť.

K čomu všetkému môže podobný obrat v chápaní manželstva viesť, dobre ilustruje reakcia bývalého prezidenta Václava Havla na Václava Klauša a Ľudovcov, keď v roku 2006 kritizovali schválenie registrovaných partnerstiev osôb rovnakého pohlavia:

„Čo ma na celej debate okolo tejto témy najviac zaujalo, bola úplne absurdná ideológia strany pána Kalouska a strany prezidenta republiky Klauša, že rodina má mať výhody, pretože plodí deti, na rozdiel od homosexuálnych párov. To je poňatie rodiny ako teliatníka, ako miesta, kde

sa pripúšťajú býky ku kravám, aby boli teľatá,“ uviedol Havel.

„Na tom nie je nič spirituálne, nič duchovné. To je naozaj materiálne, družstevné poňatie rodiny. A to ma na celej diskusii najviac rozčuľovalo,“ dodal Havel. Podobne argumentoval aj homosexuálny aktivista Martin C. Putna, keď koncilovým obratom v poňatí manželstva argumentačne hájil svoju aktívnu účasť na hrdom pochode sodomitov pražskými ulicami.

Obhajoba homosexuálnych vzťahov sa však postupne pretláča aj do rôznych cirkevných dokumentov, akokoľvek by to zatiaľ bolo len na miestnej úrovni. Výnimkou na tej celocirkevnej úrovni je mimoriadna synoda o rodine, zvolaná pápežom Františkom v roku 2014. Hoci výsledná správa (*relatio synody*) sa dopracovala k určitým zmenám, postoj organizátorov, sformulovaný v tzv. správe po rokovaní (*relatio post disceptationem*), jasne ukazuje smer, ktorého cieľom je uznanie legitímnosti homosexuálnych zväzkov:

„Homosexuálne osoby majú dary a kvality, ktoré môžu ponúknuť kresťanskému spoločenstvu: sme schopní prijímať tieto osoby a zaručiť im bratské prostredie v našich spoločenstvách? Často túžia po stretnutí s Cirkvou, ktorá by pre nich bola domovom, kde nájdú prijatie. Sú naše spoločenstvá schopné takýto domov poskytnúť – s prijatím a ocenením ich sexuálnej orientácie – bez toho, aby sa spreneverili katolíckej náuke o manželstve a rodine? ... Bez toho, aby sme popierali morálne problémy spojené s homosexuálnymi zväzkami, berie sa na vedomie, že existujú prípady, v ktorých vzájomná, až obetavá pomoc poskytuje vzácnu podporu pre život partnerov...“

Za týchto okolností sa debata o vzťahu Cirkvi k antikoncepcii dostala, z pochopiteľných dôvodov, na vedľajšiu koľaj. O to je dôležitejšie, aby povedomie o súvislostiach medzi novým poňatím manželstva, plánovaným rodičovstvom a „ocenením sexuálnej orientácie homosexuálov“ zostalo živé.

Pokračovanie nabudúce

URL adresa článku: <https://christianitas.sk/obeta-svatej-omse-a-zivot-katolickej-rodiny-4-cast/>